

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д.н. Борислав Димитров Борисов;*
Стопанска академия „Д. А. Ценов“;
ПН 3.7. Администрация и управление и ПН 3.8. Икономика

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност 05.02.18 „Икономика и управление“ в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: Участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 611/12.03.2020 на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Нешо Димитров Малчев*

Тема на дисертационния труд: *Анализ на информацията от открити източници със значение за сигурността на Република България*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра „Национална и регионална сигурност“* на УНСС по научна специалност „Икономика и управление (Икономика на отбраната и сигурността)“, съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 1005/14.06.2011 г. Обучението е осъществено в *задочна* форма през периода 2011 – 2018 година.

- *Кратка биографична справка*

Нешо Димитров Малчев е завършил висше образование, бакалавърска степен в Академията на МВР, спец. Защита на националната сигурност, магистратура по Политология, дипломация и национална сигурност във Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“ и магистратура по право в ЮЗУ “Неофит Рилски”, гр. Благоевград. Работи като служител в Държавна Агенция Национална Сигурност. Владее немски, английски и руски езици.

- *Заемани академични и други длъжности до момента (вкл. длъжности извън ВУ или научна организация)*

Бил е експерт в Сектор „Оперативно сътрудничество” в АФКОС в периода 02.11.2009 г. - 31.08.2010.

- *Кратка информация за изпълнението на индивидуалния план*

Нешо Димитров Малчев е зачислен в задочна форма на докторантура в УНСС на 14.06.2011 г. и е отчислен с право на защита в рамките на две години на 28.04.2018 година.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

- *Структура, обем*

Дисертационният труд е в обем от 198 страници, вкл. списъкът на фигурите, на таблиците, на приложенията и библиография. Приложенията са в обем от 68 страници. Дисертацията е структурирана в увод, три глави, заключение, предложения, библиография и приложения. Съдържа 11 фигури, 48 таблици и 6 приложения.

В Първа глава „Постановка на проблема с анализа на информацията от открити източници“ авторът разглежда същността на информационното общество и неговото влияние върху системата на националната сигурност. Подробно анализира 24 елемента на националната сигурност от гледна точка на информационните потоци. Демонстрира добро познаване на европейското и национално законодателство в тази област. Прави контент анализ на редица законови и подзаконови нормативни актове, свързани с информацията и националната сигурност.

Предложеният в т. 1.3. Графичен модел на обемна динамична Бейсова мрежа има някои недостатъци, които поставят под съмнение доколко може да се разглежда като Бейсова мрежа с дъги и възли. Бейсовите мрежи са вероятностни графични модели, в които всеки възел представлява случайна променлива и всяка релация изразява причинно-следствено влияние. Те са смятани за една от най-добрите техники за решаване на диагностични и класификационни проблеми, тъй като дават възможност за точно диагностициране на актуалното познавателно ниво на обучаемия, а също и да се направи информирана препоръка за най-подходящата следващата дейност, т.е. имат дескриптивни и прескриптивни възможности. От текста се разбира, че графичният модел на логиката на дисертацията, представен на Фиг. 1.1. би трябвало да дава представа за обемност, това не е така. Все пак тази фигура добре визуализира идеята на автора за връзката между информационната среда, информационният поток с неговите три характеристики, различните видове информация и количеството, качеството и ценността на конкретната информация, имаща отношение към националната сигурност.

Втора глава, озаглавена „Теоретични изследвания за осъществяване на компютърен анализ на информацията“ със самото си наименование показва целта на автора да направи преглед на понятийния апарат, теоретичните постановки и научни дискусии по темата на дисертацията. В тази глава авторът преминава от анализ на текстове на документи към анализ на информационни източници и институции – генератори на информация, свързана с националната сигурност. Използвайки употребяваните от него термини, може да се каже, че тук се преминава от Text Mining към Data Mining.

Прави връзка между икономиката на знанието и т. нар. информационна икономика. И тук личи добрата практическа подготовка на автора, който демонстрира нещо познано на материята, ролята на институциите и видовете информационни потоци между тях.

Трета глава „Практическо решаване на проблема за компютърен анализ на информацията от открити източници със значение за сигурността“ започва с теоретични аспекти на информацията, което според мен, трябва да е обект на първата глава, където се изясняват подобни базисни теоретични постановки и понятия. Действително, в тази точка се разглеждат и такива въпроси, като проблемът с фалшивите новини, дезинформацията, нулевата информация, методите за определяне ценността на информацията, средствата за защита на информацията и др., които имат основание, тъй като вече задълбочават анализа на обекта на дисертационния труд.

Общоизвестни понятия и определения се срещат и в останалите точки на трета глава, като например „*Хоризонталната ос (Ox) се нарича абсцисна ос, вертикалната (Oy) – ординатна ос, а третата (Oz), която е перпендикулярна на равнината Oxy и минава през началото на координатната система O – апликатна ос*“. И тук по-полезни от общоизвестните понятия са авторските разсъждения за аспектите на анализа на количеството, качеството и ценността на информацията и техните математически изрази.

Главата завършва с анкетно проучване на мнението на експертите, работещи с открита информация, основните акценти в което е значението на информацията от открити източници за тяхната работа, уменията им да работят с тази информация, наличието или отсъствието на специализирана система за обработка на информацията, необходимостта от модел за управление на потока от информация.

В заключението авторът отново се връща към поставените в увода цел, задачи и формулирани хипотези, за да направи извода, че те са постигната, а хипотезите – доказани.

- *Оценка за: актуалност на темата, целта, задачите, обекта, предмета и основната теза на дисертационния труд*

Актуалността на дисертацията се състои в необходимостта практиката да бъде подпомогната с работещи модели за анализ на все по-големия поток от информация, заливащ общественото пространство с оглед гарантиране сигурността на държавата. В този смисъл огромното количество подвеждаща, невярна, непълна, користна, недобронамерена и пр. информация може да навреди не само на личността, на стопанските субекти, но и на държавата като цяло.

Формулираният обект на дисертационния труд е *„възможността за анализ на публичната информация свързана със сигурността на Република България в широк аспект“*. Смятам, че наличието или отсъствието на такава възможност е нещо, което следва да се докаже чрез изследването и не може да се нарече обект, а е по-скоро цел. По-точно би било обектът да се формулира като *„публичната информация от открити източници със значение за националната сигурност“*, а предметът, който правилно е формулиран, уточнява интервенциите, които авторът ще предприеме върху отделни страни, свойства, функции на обекта на изследване. В случаят това е *„ефективността на анализа на информацията, придобита от открити източници, както и възможностите за информационно-аналитичната дейност, която да подпомага дейността по стратегическото планиране на работата на службите за сигурност на България“*.

Бих предпочел редактиране и на хипотезата на изследването, която според мен, би трябвало да звучи като твърдение, което следва да се докаже. Основната хипотеза е декомпозирана на три работни хипотези, от които първата е очевидна, втората – предполагаема и третата вече е научно доказуема и съдържа в себе си научното предизвикателство да се потвърди или отхвърли.

- *Използвана научна литература (оценка на осведомеността на дисертанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд).*

Библиографската справка, която авторът представя, съдържа 333 информационни източници, от които 57 публикации на български език, 56 публикации на чужд език, 189 нормативни документа (регламенти, закони, инструкции, наредби, стратегии, ведомствени доклади и пр.) и 31 интернет източника, вкл. официални сайтове на държавни институции.

Представеният списък показва добрата осведоменост на автора не само по отношение на научната дискусия по разглежданата проблематика

у нас и в чужбина, но и нормативното регулиране на процесите, свързани с информацията, имаща отношение към националната сигурност.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- *Акцентираща се върху основните научни и/или научно-приложни резултати, постигнати в дисертационния труд*

Основните резултати от дисертационния труд са свързани с постигнатото задълбочено изследване на основни национални и наднационални нормативни документи, регламентиращи използването на информацията от открити източници, ролята и функциите на институциите в управлението на информационните потоци и връзката с националната сигурност. Друг резултат е предлагането на теоретичен модел за анализ на информацията от гледна точка на нейното количество, качество и ценност, който с лекота може да бъде прилаган на практика. И накрая, като конкретен резултат от дисертационния труд може да се приемат направените предложения, а именно за създаване на Система за анализ на информацията от открити източници, да се създаде Специализираната административна дирекция „Анализ на информацията“ към ДАНС и да се създаде Държавна комисия по информацията като държавен орган към МС.

- *Обръща се внимание на използваната методология*

В дисертационния труд, според мен, са използвани следните научни методи: контент анализ, сравнителен анализ, метод на анкетното проучване, статистически и математически методи, корелационно-регресионен анализ

- *Дава се оценка на изпълнението на поставените задачи и постигането на целта на дисертационния труд.*

Поставените седем задачи, а именно: 1. Да се направи задълбочен анализ на съществуващата правно-нормативна уредба, научни материали и литература за откритите информационни източници; 2. Да се изследват факторите и предпоставките, влияещи върху качеството и ценността на информацията от открити източници; 3. Да се разгледат предимствата и недостатъците на откритите източници; 4. Да се формулират количествените, качествени и ценностни характеристики на придобитата информацията от открити източници в условията на съвременното информационно общество; 5. Да се изследват особеностите на цикъла при работа с открити източници на информация; 6. Да се анализира състоянието на системата за национална сигурност на РБ и като ключов фактор за постигане на положителен резултат за сигурността на страната да бъде изведено успешното анализиране на информацията от открити

източници; 7. Да се разработи теоретичен модел за анализ на информацията от открити източници, чрез който да е подобрят параметрите от средата за сигурност, са изпълнени.

Целта също може да се приеме за изпълнена, тъй като са анализирани източниците на открита информация, на методите и начините за придобиване, обработка и оценка, аргументирана е ползата от прилагане на анализите в системата за национална сигурност на страната, демонстрирани са възможностите за усъвършенстване на анализирането на информацията и са направени изводи.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам следните научни и научно-приложни приноси, като постижение на автора:

1. Обобщени и допълнени са основните характеристики и елементи на информацията от отделно информационно съобщение до информационния поток;
2. Направен е задълбочен анализ на научните методи за оценка на информацията, които допринасят за детайлно сепариране на получените съобщения и тяхната оценка като стойност на информационния продукт;
3. Представен е пример за анализ на корелацията между количеството, качеството и ценността на информацията, който може служи като основа за получаване на вторична и третична информация при работа с реални данни;
4. Разработен е теоретичен модел за анализ на информацията, чиято полза се доказва с данните от направеното анкетно проучване;
5. Направени са конкретни предложения за създаване на специализирана информационна система, структурно звено в ДАНС или Държавна комисия по информацията.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

- *Посочват се публикациите*

Авторът е представил справка за три публикации, от които две статии и един доклад. Едната статия на тема „Предпоставки и фактори за корупцията в публичната администрация на Република България“ разглежда факторите за конфликт на интереси и корупция, области и форми на корупция. Другата е на тема „Стратегически анализ на заплахите за националната сигурност на Република България“ и разглежда традиционните и нетрадиционните заплахи за националната сигурност.

Докладът е на тема „Превенцията като основен метод за защита на критичната инфраструктура“. В него се очертават основните рискове, свързани с критичната инфраструктура и се дават препоръки за действие на ангажираните институции.

- *Дава се оценка на степента на разпространение на получените резултати в научната литература.*

В условията на бързо и повсеместно развитие на ИКТ все по-ясно става, че информационната сигурност е важен елемент на националната сигурност. Националната сигурност може да се гарантира само чрез изграждане на комплексна автоматизирана информационна система, позволяваща вземането на стратегически решения в резултат на анализ на информацията, в т.ч. от открити източници, които могат да се използват за кибер атаки и информационни войни. Ето защо темата е широко дискутирана както в популярната, така и в научната литература напоследък и всеки един труд съдържащ самостоятелно и независимо изследване в тази област е принос за науката и практиката.

6. Оценка на автореферата

- *Дава се оценка на коректността и степента на отразяване на съдържанието на дисертационния труд в автореферата.*

Съдържанието на дисертацията и авторефератът са коректно изложени с необходимите позовавания и препратки към други автори и нормативни документи, там където това е било необходимо.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към предложения за рецензиране дисертационен труд мога да отправя следните критични бележки:

- *Бележки по съдържанието на дисертационния труд*
 1. Изложените в дисертацията математическите модели със същото основание могат да се нарекат и статистически модели, но не и компютърни модели, както авторът ги именува в заглавията на втората и третата глави, тъй като не се доказва необходимостта от използването на общ или специализиран софтуер и хардуер за тяхното прилагане;
 2. Апробиране на модела за анализ на информацията, който се базира на примерни данни, можеше да бъде приложен с реални емпирични данни, което би било един основен принос на дисертационния труд.
- *Редакционни бележки*

1. В дисертацията на много места името на държавата Република България е съкратено на РБ. Дори да приемем прилагането на това съкращение, то използването му при цитирания на документи, където то е изписано изцяло (напр. „Годишен доклад за състоянието на националната сигурност на Република България през 2018 г.“) не е правилно.
2. Преди всяка точка е необходимо да се поставя празен ред, а всяка нова глава да започва на нова страница;
3. След първа и втора глава на дисертацията има „висящ“ текст, необхванат в системата от точки и подточки.

8. Заключение

Дисертацията е цялостно, задълбочено и добросъвестно научно изследване на една актуална и обществено значима област – информационната и национална сигурност. Проучването съдържа научни и научно-приложни приноси и конкретни препоръки за институциите. Докторантът Нешо Димитров Малчев познава достатъчно добре основната литература и добрите практики в съответната област, може ясно да формулира изследователски проблеми, да анализира, систематизира и критично да осмисля различните теории и концепции, да конструира изследователски апарат, да провежда научно изследване, да прави аргументирани изводи и да обосновава предложения за подобрене на управленската практика.

Считам, че дисертацията съответства на изискванията на ЗРАС, поради което препоръчам на научното жури да присъди на Нешо Димитров Малчев образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност 05.02.18 „Икономика и управление“.

София, 01.04.2020 г.

Подпис:
(проф. д.н. Б. Борисов)